

Gazdag történelem

Bűvös találkozópont

Mindig, amikor Európa nemzetei mozgásba lendültek, a mai Cseh Köztársaság nem túl nagy területén keresztezték egymást útjaik. A kora középkortól kezdődően itt találkoztak a rideg északról napos délre tartó kereskedelmi útvonalak; a második évezred elején nyugatról megérkezett a kereszténység, a végén pedig keletről a kommunizmus. Hat évszázadon keresztül önálló Cseh Királyság volt, három évszázadig a Habsburg birodalom kötelékébe tartozott, 1918 óta önálló köztársaság. Az európai történelem szempontjából dicsősége tetőpontjára, és a világ művészeti és társadalmi erővonalainak központjába a 14. században IV. Károly cseh király és német-római császár, majd a 16. században II. Rudolf császár uralkodása idején került. 1989-ben a világ tapsolt a fél évszázadig tartó szocialista kísérletnek véget vető csehszlovák „bársonyos forradalomnak“, amelynek élén a karizmatikus drámaíró, Václav Havel állt.

Sikeresek voltak itt a német tartományok román stílusú székesegyházainak híres építői, akik a hazájukban színre lépő gótika miatt elveszítették megrendelőiket, később azonban Csehország területén is meghonosodott a francia gótika. A reneszánsz és barokk kor Alpokon túlra merészkedő olasz építészei, festői és szobrászai itt új alkotói területeket és jól fizetett munkát találtak. A cseh arisztokrácia és klérus szolgálatába léptek, és a cseh építészek és iparosok mesterségbéli tudásától lenyűgözve, velük közösen, pazar kastélyokat és lélegzetelállító katolikus templomokat emeltek. Ezt bizonyítja a máig fennmaradt több ezer műemlék épület – vár, kastély, egyházi épület, történelmi városkák és városok – valamint az UNESCO jegyzékbe felvett tizenkét építészeti gyöngyszem is.

A háborúk tüze és a még rombolóbb hatású eszmék egész városokat és tájegységeket égettek föl, sokszor emigránsok hosszú tömött sorai menekültek az adott kor örült dühöngése elől, és elvitték a világba az inspiráló cseh szikrát, gondoljunk itt akár Jan Amos Komenský humanista szellemére, Antonín Dvořák zenéjére, Miloš Forman filmjeire vagy Martina Navrátilová teniszerére. Korunk szupermodern DNA tesztjei igazolták azt, amit a történelem ismerői mindezidáig csak feltételeztek: a mai Csehországot alkotó történelmi Csehország, Morvaország és Szilézia lakói 51 %-ban szlávok, a fennmaradó genetikai jegyek latin, germán, zsidó, finnugor és dél-kaukázusi őseiktől származnak.

1. Říp hegy – a cseh történelem kezdetének szimbolikus helyszíne. Čech ősapja egy régi legenda szerint innen körbetekintve választotta népe számára hazának a környező tájat.

2. A hegytetőn álló rotunda a cseh államiság kezdeti idejéből származik.

1

Egyszer volt, hol nem volt

A nagyvilágban a cseh lányok híres szépségét képviselő attraktív cseh modellektől, pl. Eva Herzigovától, Karolina Kurkovától vagy Petra Němcovától eltérő módon a 11,5 cm magas Věstonicei Vénusz agyagszobor olyan ideális női méreteket képvisel, amelyekről kb. 30 000 évvel ezelőtt az ókori mamutvadász férfiak képzelezhettek. A híres régészlelet (1925) Dél-Morvaországból származik, onnan, ahol a tudósok a földben a távoli múlt újabb és újabb lenyűgöző tárgyi emlékeit találják. Ezek közé tartoznak a nyugati szláv népek legrégebbi, 9. századi birodalmára (Nagymorva Birodalomra - lat. Moravia Magna) emlékeztető leletek, a régészeti lelőhelyek, valamint a Brünnben

2

3

található kiváló Anthropos múzeum látogatóit lenyűgöző csontok, kerámiák, ékszerek, fegyverek és a rituális sírokból előkerült különleges sámáni segédeszközök. A titokzatosságot és rejtélyeket kedvelők a Beszkidekben található, és régés-régi kelta Radhošť névvel illetett mágikus-kultikus hegyet részesítik előnyben. Állítólag innen uralkodott mennykövei és villámai segítségével Radegast, a régi szlávok „Zeusza”. Más mondák a titokzatos jósnőről, Libušéről, a csehek legendás ősapjának lányáról mesélnek, aki valamikor a messi múltban egy a Moldva folyó fölé tornyosuló sziklán transzban megjósolta utódai székhelyének – Prágának – soha el nem múló dicsőségét. A ködbe vesző nemzeti múltból inspirálódó és zabolátlan képzelőerejű, messze földön híres Alfons Mucha szecessziós festő óriási méretű vásznakra festett Szláv eposz nevű ciklusa Moravský Krumlov kastélyában tekinthető meg.

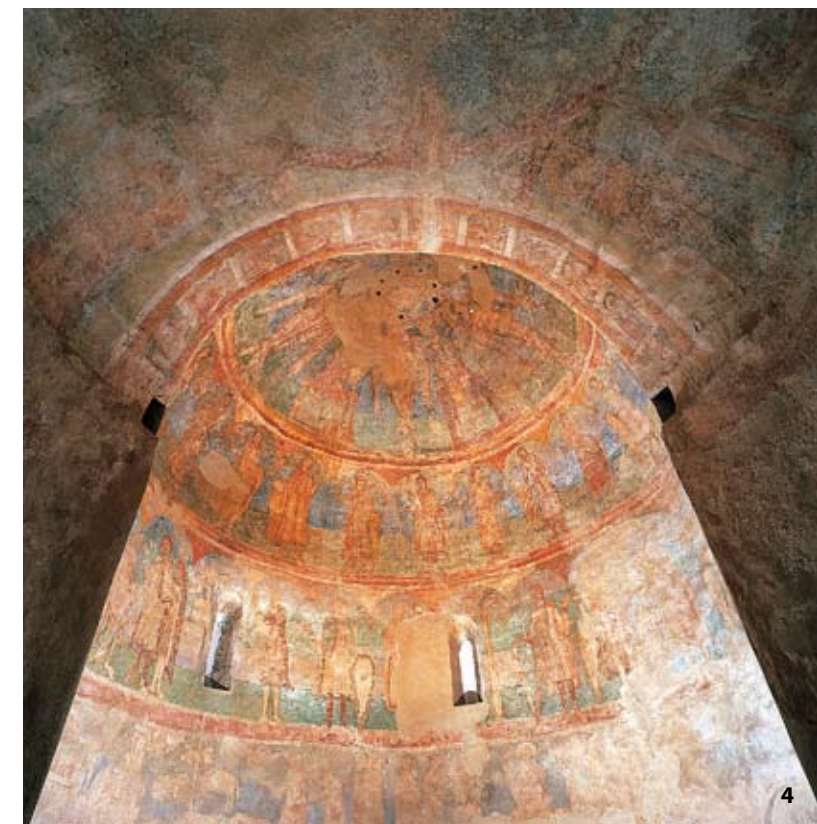
1. Věstonicei Vénusz – a világ legrégebbi emberalakot ábrázoló kerámiaszobra

2. Morvaország és az egész európai kontinens legrégebbi történelméről mesélnek a Brünni Morva Földi Múzeum Anthropológus Pavilonjának expozíciói

3. Vyšehrad – Libuše fejedelemasszony legenda szerinti székhelye

4. A legrégebbi cseh uralkodókat ábrázolják a znojmoi Szent Katalin rotunda egyedülálló falfestményei

5. Radegast isten három méter magas és hét tonna súlyú szobra a Radhošť hegyen

4

5

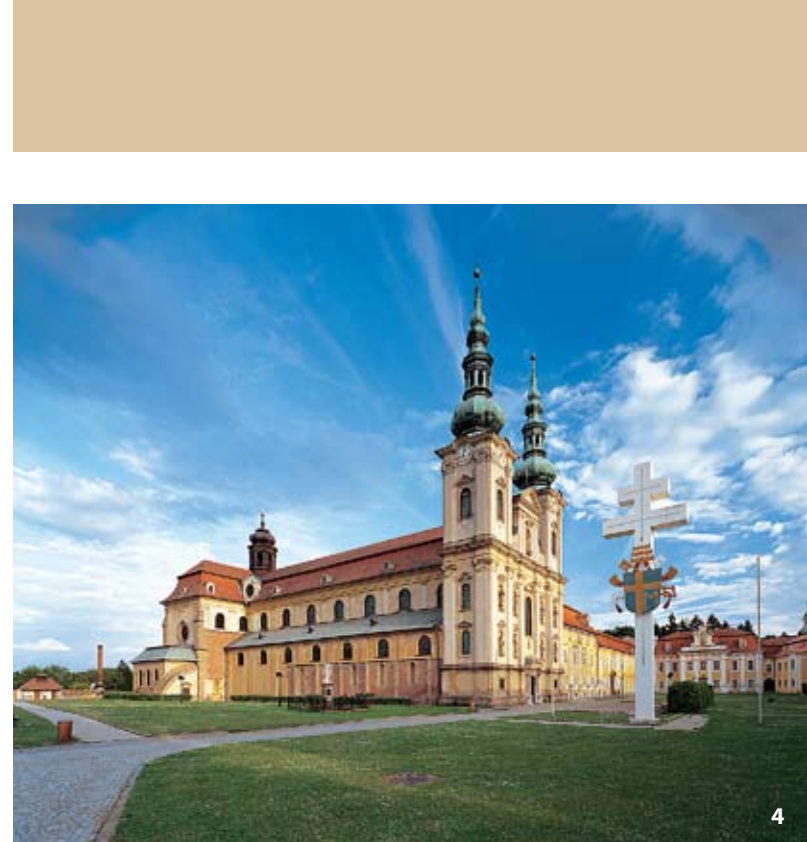

A keresztény hagyomány

A zseniális cseh építész, Jan Santini által Morvaország szívében emelt barokk Křtiny (csehül: „Keresztelők”) zarándokhely arra a helyre emlékeztet, ahol az első keresztény hittérítők: Cirill (Konstantin) és Metód állítólag megkeresztelték a pogány szlávokat. A később szentté és Európa védelmezőjévé avatott két görög apostol 863-ban Rastisláv nagymorva fejedelem meghívására érkezett a mai Csehország területére, hogy itt istentiszteleteket tartsanak, és szláv nyelven tanítsák, hirdessék az új vallást. Legendák övezte velehradi bazilikájuknak 1985-ben a pápa azt a szimbolikus „Arany rózsát” adományozta, amellyel addig csak a franciaországi Lourdes, a mexikói Guadalupe és a lengyelországi Czenstochowa büszkélkedhetett. Csehország nyugati területei már korábban a szomszédos Németország latin nyelvű klérusának befolyása alá kerültek. Az első cseh uralkodók már buzgó keresztények voltak. A tiszta keresztényi

igazságért a máglyahalált is vállalta a leghíresebb cseh pap, Husz János, a 15-ik századi egyház John Wickliffel inspirálódó nagy megújítója. Mártírhálála a középkor egyik legnagyobb egyházi viharához – a huszita háborúhoz vezetett. A katolikus világrendet az egyház elsősorban a barokk időkben igyekezett ismét következetesen ráerőltetni a cseh lakosságra. Ennek érdekében habozás nélkül használt fel szédítő összegeket monumentális templomok, kolostorok, zarándokhelyek építéséhez és azok nagyvonalú díszítéséhez, beleértve a nagy értékű orgonákat is. A felvilágosult II. József császár 1781-es reformjával visszaszorította az országban nagy teret nyert katolikusokat, és radikálisan kitárta az ajtókat a modern népművelés, a tudományok és a technika előtt. A mai cseh lakosság legnagyobb része tartózkodóan viszonyul a valláshoz. Az ezt kiváltó okok az Osztrák-Magyar Monarchia hivatalos államideológiaként kezelt katolicizmusában, a 19. századi nemzetiségi problémákban, valamint a XX. század második felében kötelező szocialista ateizmusban keresendők. Az egyházi műemlékek európai mércével mérten is egyik legnagyobb koncentrációjával büszkélkedő országban ma csak a lakosság egyharmada vallja magát bármilyen egyházhoz tartozónak.

1. Szent Sebestyén zarándokkápolna a Mikulov melletti Szent dombon (Svatý kopeček)
2. Szűz Mária zarándoktemplom a Brünn melletti Křtinyben – J. B. Santini építész barokk mesterműve
3. Esős Szűz Mária táblakép a 14. század közepéről a prágai Vyšehradon
4. A pápa által megszentelt Velehradi bazilika ma Csehország legszentebb katolikus helyeinek egyike
5. A prágai Loreta Szent Háza a leglátogatottabb zarándokhelyek közé tartozik
6. Libice nad Cidlinouban a szláv Közép-Európa keresztényi kezdeteire Szent Adalbert és testvére Radim szobrai emlékeztetnek

A zsidók évszázadokon keresztül minden történelmi cseh városban jelen voltak, hosszú évszázadokon át elszigetelve a keresztény világtól. A többnyire szegény, ám egyes esetekben mesebelien gazdag családok legendákban és titokzatos misztikumban gazdag életét sajátos belső törvények, és a keresztény környezettől eltérő szokások irányították. Különösen a rabbi Jehuda Löw ben Bezalelről és az agyagból készült, majd mélységes kabbala-ismeretekkel életre keltett mű-emberről: Gólemről híres reneszánsz prágai gettó inspirált számos irodalmárt, hogy mágikus képet alkosson e városon belüli városról. A 19-ik századtól kezdődően az ortodox külső és belső körülzártág oldódni kezdett, és a csehek, németek és németül beszélő zsidók együttélése a modern zsidó irodalom olyan híres személyiségeit adta a világirodalomnak, mint Gustav Meyrink, Franz Werfel, Max Brod és Franz Kafka ...

A zsidó történelem sajnos intoleranciával, megaláztatással, erőszakkal és pogromokkal teljesült be. Cseh területeken ez a folyamat a második világháború alatt érte el tragikus csúcspontját, amikor a náciak a cseh zsidóság 84 %-át deportálták koncentrációs táborokba, zömében a terezíni „gyűjtőtáboron” keresztül, amelybe a németek a cseh és német zsidók mellett osztrákokat, hollandokat, dánokat, magyarokat és szlovákokat is, mintegy 140 000 embert internáltak.

5 VERA ZIV 1935 - 20.11.1943 OIGA ZIV 1877 - 20.11.1943 MARIE ZIV 1908 - 20.11.1943 JIRI TCH 1979 1905 - 12.11.1943 *OPARANY: *GLASER VALTE 8.11.1917-20.11.1943 *HUBSCHAR 1926 - 22.11.1943 *POPPEROVA SONJA 12.11.1926 - 23.11.1943 *OPAVA: *BERLOVA M 1868 - 5.11.1943 *BRACHOVA ANNA 12.11.1874 - 3.11.1943 *BRILLOVA JANA 29.11.1894 - 5.11.1943 *DEISCHOVA BERTA 12.11.1861 - 2.11.1943 *EHRENHARTOVA ELISA 20.11.1887 - 28.11.1943 *FARBER ZIKMUND 18.11.1871 - 24.11.1942 *FELDMANNNOVA ARNOLD 1863 - 22.11.1943 *FRANKL BERNARD 5.11.1877 - 29.11.1943 HERMANA 11.11.1876 - 6.11.1943 *HEISGOVA EVZENIE 9.11.1869 - 16.11.1943 *HOLDINGOVA TECLA 2.11.1858 - 20.11.1943 *KATZOVA ELISKA 12.11.1878 - 29.11.1943 *KONIGEROVA EVZ 11.11.1873 - 25.11.1943 *KOSINEROVA ARNOSTKA 26.11.1867 - 18.11.1943 *LAMMOVA ROZENA 7.11.1944 *LIPSCHITZ BERTOLD 21.11.1877 - 22.11.1943 *LOEWY ROZENA 25.11.1943 *MAYEROVA LEOPOLDA 12.11.1857 - 13.11.1943 *NEUMANN JOSEF 3.11.1860 - 3.11.1943 *POLLAKOVA KLARA 5.11.1876 - 19.11.1943 *POLLAKOVA SERAFINA 12.11.1877 - 21.11.1943 *REICHOVA ROZENA 6.11.1865 - 2.11.1943 *ROSSLER HUGO 25.11.1877 - 25.11.1943 *SCHNABELOVA BEDRIEKA 2.11.1898 - 29.11.1943 *SILBERSTEIN ANIŠKA 20.11.1858 - 9.11.1943 *STERNOVA BERTA 15.11.1874 - 3.11.1943 *SIRAKOSCHOVA 1868 - 12.11.1943 *WELSH EMMANUEL 18.11.1858 - 7.11.1943 *OPLANY: *ROUBICEK J 11.1897 - 12.11.1943 *REGINA 12.11.1898 - 12.11.1943 *ZDENKA 22.11.1930 - 12.11.1943 *ANNA 10.11.1943 *OPOCNO: *DANZER JOSEF 24.11.1874 - 14.11.1943 *IRMA 24.11.1903 - 23.11.1943 *ZDE 19.10.1907 - 23.11.1943 *KANTOROVA ANNA 25.11.1879 - 6.11.1943 *ORECHOV: *NEUMA 19.11.1870 - 19.11.1943 *HELENA 18.11.1876 - 19.11.1943 *OSELCE: *FELEDI PAVEL 12.11.1911 - 12.11.1943 *ALICE 22.11.1912 - 18.11.1943 *MARTIA 29.11.1935 - 18.11.1943 *HAHN JOSEF 28.11.1943 *VILMA 2.11.1904 - 20.11.1943 *NELA 7.11.1926 - 20.11.1943 *KAREL 18.11.1930 - 20.11.1943 *ISLAVANY: *SCHALLINGER OTILIE 13.11.1877 - 25.11.1942 *POLLAK ALDIS 12.11.1896 - 7.11.1939 *ABRAHAM RUBIN 30.11.1877 - 27.11.1942 *OSTRAVA: *ABEND MA 18.11.1898 - 8.11.1942 *ERNA 15.11.1906 - 8.11.1942 *ADAMOVITZ ABRAHAM 31.11.1919 *ADEL KURT 8.11.1897 - 12.11.1939 *VITE ZSLAV 24.11.1895 - 12.11.1939 *MARKETA 3.11.1906 *CHIZ 1925 - 18.11.1943 *JINDRICH PETR 16.11.1926 - 18.11.1943 *DINA 14.11.1929 *RUTH 12.11.1943 *AL 29.11.1943 *ALBERTA 22.11.1942 *ADLER EDUARD 7.12.1939 *EMANUEL 25.11.1943 *1943 *ALBERTA 22.11.1942 *ADLER EDUARD 7.12.1939 *EMANUEL 25.11.1943

A zsidó kultúra

Egy ősrégi monda szerint a zsidók már a szlávok érkezése előtt megtelepedtek a cseh országrészben – állítólag röviddel azt követően, hogy a rómaiak a földet egyenlővé tették a jeruzsálemi templomot (i.u.70). A történelmileg is bizonyítható legrégebbi zsidó közösségek legkésőbb a 10. században jelentek meg. A třebíči Zsidónegyed az első - Izrael állam területén kívüli található - zsidó műemlékként került fel az UNESCO-jegyzékre; más zsidó műemlékek pedig nagyobb egységek részeként szerepelnek rajta (példaként említhető a prágai Óváros egyedülálló műemlék-együttesének részét képező Régi Zsidótemető, amely 12 000 síremlékével a legnagyobb Európában, vagy a világ egyik legrégebbi zsidó épülete – a 13. századi Régiúj zsinagóga).

- 1.,2.,3. A prágai régi zsidótemető a világ egyik legfontosabb zsidó emlékegyüttese
4. A Régiúj zsinagóga és a Zsidó városháza az egykori prágai gettó központjában álltak
5. A třebíči Új zsinagóga (Neuschul) 1669-ből
6. A prágai Pinkas zsinagóga falain látható feliratok a holocaust cseh- és morvaországi zsidó áldozataira emlékeztetnek
7. A pilzeni Nagy zsinagóga Európa második és a világ harmadik legnagyobb zsinagógája

Prága – nagyváros, melynek dicsősége a csillagokig ér

A múlt század végén Prágát előzönlötték a fiatal amerikaiak – bizonyos értelemben cool dolog volt látni Kelet Párizsát, a világ állítólag legszebb történelmi városát, amely már csak azért is izgalmas volt, mert fél évszázadig a kommunista vasfüggöny mögött rejtőzött. A középkori híddal átívelt Moldva fölé tornyosuló Prágai Vár monumentális látványa turista fényképek millióinak adja a keretét. Prága az összes művészeti irányzatot képviselő műemlékek hihetetlen koncentrációjával büszkélkedik, beleértve napjaink világhírű modern építészeinek műveit is. A történelmi városközpont a Moldva folyó két partján terül el – az egyik oldalon az Óváros gótikus sikátoraival és pompázatos templomaival, a másikon a Kisoldal

gyönyörű barokk templomaival és a világ legnagyobb államfői székhelyével, a Prágai Várral, valamint az alatta elterülő kertekben pompázó reneszánsz palotákkal.

Útikönyvvel a kézben vég nélkül bolyonghat is az idegen, építészeti remekműveket, könyvesboltokat, régiségkereskedéseket, múzeumokat, cseh üveg galériákat, árverési csarnokokat, híres kocsmákat, étellel teli sörözőket vagy híres cseh life-style és ruha designerek üzleteit keresve, vagy csak megpihenhet a kiterjedt ősparkokban, esetleg a Moldva szigetein. Azok, akik végül le is telepednek Prágában, nem győzik dicsérni a kultúrában gazdag egyedi hangulatot, a zenei klubokat, koncertfesztiválokat, utcaszínházakat, alternatív filmfesztiválokat, számos sportrendezvényt és a kiváló vásárlási lehetőségeket, valamint a globális üzleti és világsszínvonalú tudományos környezetet. Ahogyan New York nem Amerika, Prágáról is elmondható, hogy kissé „nem cseh” – egyedülálló, sajátos életet élő európai nagyváros.

1. A Prágai Várban álló Szent Vitus székesegyház tornyából felejthetetlen látvány nyílik

2. Prága legfestőibb városrészének, a Kisoldalnak mágikus hangulatát templomok paloták és utcáskák képezik

3. Az Óvárosi városháza középkori óraművét 1410-ben alkotta meg Kadani Miklós órász. Az ún. Orloj legrégebbi részeit a mechanikus óramű és az égitestek állását mutató asztronómiai számlap képezi.

4. Óvárosi tér – Prága történelmi középpontja

5. Fényképkiallítás a Prágai Vár kertjeiben

6. Szent Vencelnek, az ország védőszentjének lovas emlékművéről kapta új nevét az egykori Lóvásár tér, a mai Prága legforgalmasabb tere

Hora, egykoron az egyik leggazdagabb európai város, amelyben a középkor folyamán a világ ezüsttermelésének egyharmada került a földfelszínre, a kertjeikről és műkincsgyűjteményeikről híres érseki városok Olomouc és Kroměříž, a borkultúrájáról ismert Znojmo...

A történelmi cseh városok azonban nem élettelen skanzenek. Mindegyikben saját mindennapos nyugodt életüket élik a lakosok, és különféle alkalmakkor megnyílnak a legkülönbözőbb kulturális rendezvényeknek, zenei és színházi fesztiváloknak, történelmi ünnepségeknek, vásároknak.

Történelmi kisvárosok

A Telč város főterét körülvevő, majdhogynem cirkuszi paszteliszínekben pompázó reneszánsz homlokzatok és három gótikus templomtorony, illetve a tér közepén álló barokk kút és pestisoszlop gazdag fantáziával megáldott mesefilm díszleteinek tűnhetnek. A városkát középkori városfal és a magasan repülő nyári felhőkkel tarkított kék eget visszatükröző halastavak gyöngyfüzére veszi körül. Telč, és rajta kívül további negyven cseh város azonban teljes egészében autentikus, műemlékvédelmi rezervátum. A legvonzóbbak közé tartozik Český Krumlov, ez az egyedülálló gótikus-reneszánsz város szűk és girbegurba középkori utcáival, és a folyó fölé tornyosuló kiterjedt kastélykomplexummal (a Prágai Vár után a második legnagyobb az országban), Kutná

1. Český Krumlov – egyedülálló történelmi városka a Šumava hegység lábainál

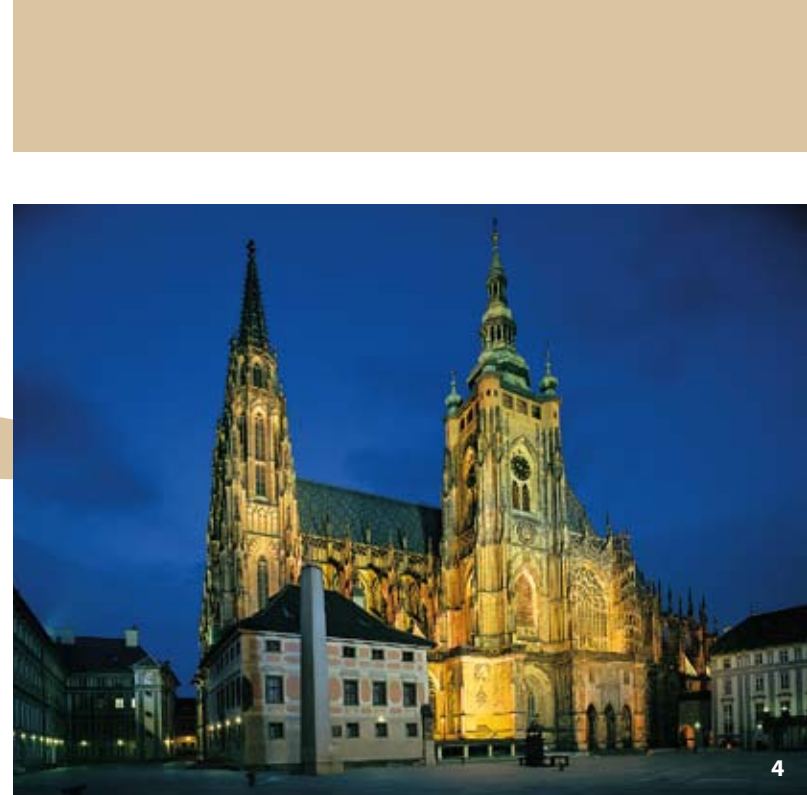
2.,4. Az ódon városkák gyakran alkotják történelmi ünnepségek, vásárok, népi mulatságok közkedvelt díszleteit

3. Kroměříž – Virágoskert olasz stílusban épült pavilonnal

5. Telč – a Cseh-morva fennsík déli részében található reneszánsz gyöngyszem

6. Třeboň – a középkori várost falgyűrű és a Világ (Svět) halastó hatalmas gátja védte

mágikus percben, 5 óra 31 perckor (1357.9.7.5.31) helyezték a helyére. Halála is szeretett Prágájában érte utol, sírja pedig az általa emeltetett Szent Vitus székesegyház kriptájában található a Prágai Várban. Kora építkezési boomja Csehországba irányította a gótika legjobb európai építészeit és művészeit, nagyvonalúan megtervezett városok, büszke székesegyházak, a gazdagodó katolikus rendek kolostorai és bevehetetlen vár váregyüttesek jöttek ekkor létre. A gótika a 13. századtól kezdődően három évszázadig alakította a cseh környezetet.

Középkori kincsek

A késő középkor legjelentősebb európai uralkodója, IV. Károly (1316–1378) a Luxemburg-ház tagjaként a francia királyi udvaron nevelkedett, szíve azonban édesanyja, az utolsó Přemysl-házi cseh királyné, Erzsébet hazájába húzta vissza. Prágában született és Prágában kezdte el tizenhét évesen intézni a cseh királyság ügyeit, kezdetben távollévő apját helyettesítve, majd apja halála után már uralkodóként. Miután 1346-ban német-római császárrá választották, Prágát világvárossá építette át, egyebek mellett megalapította az első Alpktól északra található egyetemet. Számos uralkodói döntését állítólag kora misztikája és asztrológiája befolyása alatt hozta meg – például a híres prágai köhíd alapkövét a híd megóvása érdekében 1357. 09. 07-én virradatkor, egy

1. A középkori Znojmo városa az évszázadok során a Dyje folyó feletti meredek partokon terjeszkedett

2. Třeboňi mester – Krisztus az Olajfák hegyén (14. század), a třeboňi oltár alkotójának műve a Prágai Nemzeti Galéria legféltettebb kincsei közé tartozik

3. Szent Prokop bazilika Třebíčben – a késő románkori építészek kimagasló alkotása

4. A Prágai Várban álló Szent Vitus székesegyház

5. Cseh koronázási ékszerek – a cseh királyok uralkodói jelképei

6. Az olomouci érseki székesegyház az egykori Přemysl-házi uralkodók várával szomszédos

Észak Olaszországa

A napos Dél reneszánszát olasz művészek hozták el Csehországba. Rövidesen azonban beolvadtak az erős gótikus hagyományok jellemezte környezetbe, és a hazai építészettel, építőmesterekkel, szobrászokkal, festőkkel és más művészeti ágak művelőivel létrehozták a helyi zord éghajlathoz igazodó eredeti cseh reneszánszt. Mivel terméskő nem állt a rendelkezésükre, téglából építettek, és a palotákat, polgárházak díszes párkányait és kastélyok homlokzatait a gazdag sgraffito jelenetek mellett a kőfalakat imitáló tipikus díszítőelemekkel látták el.

1. Anna királyné nyári lakja Prágában (Belvedere)

2. Labdajáték terem a Prágai Vár kertjeiben

3.,4. Rudolf II. császár (Guiseppe Arcimboldo festményén mint Vertumnus, 1590) nem csak gyűjtötte a műalkotásokat, hanem Prágába hívta kora kiváló művészeit

5.,6. Sgraffito díszítésű házak Slavonicében

7. Színezett és aranyozott rács a Jindřichův Hradec kastély udvarán (1604)

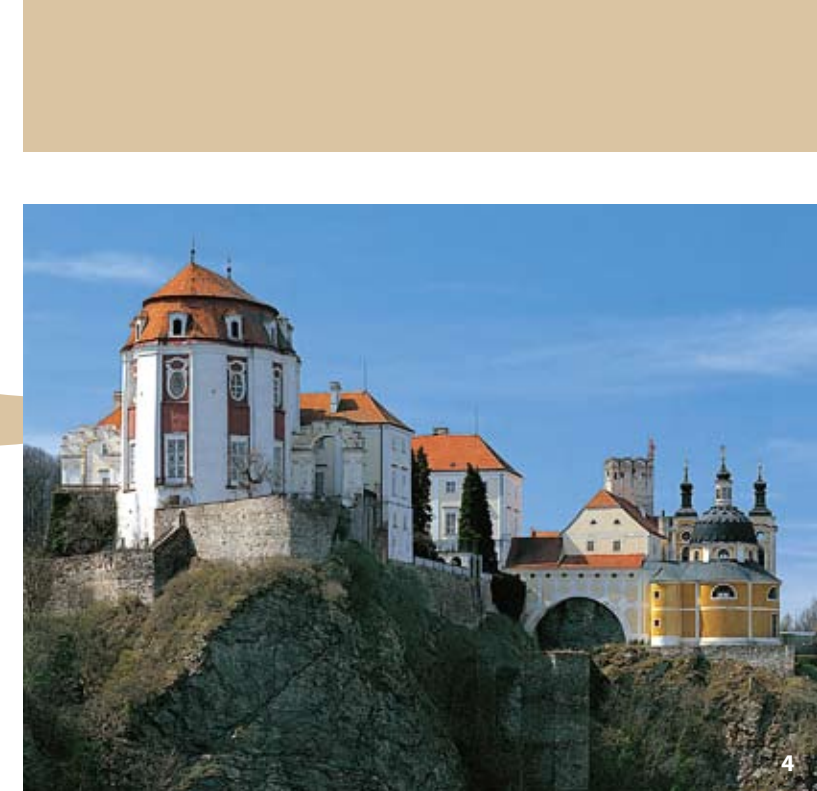

A 15. század második felétől, azaz a katolikus egyház cseh reformációjának specifikus megnyilvánulását jelentő huszita háborúk (1419–71) dramatikus korszakának lezárását, és a Jagelló-ház csehországi térnyerését követően a cseh táj és városok barátságosabb arculatot öltöttek. A komor középkori élet- és építészetszemléletet felváltotta az eszmevilág, a művészet és az élet örömteli reneszánsza.

A kastélyparkok rafinált virágágyásai között kutak énekeltek, és a vadszőlővel befutott kerti pavilonok és kényelmes nyári lakok kötetlen találkákra hívtak. A mezők, erdők és újonnan alapított, az európai királyi udvarokat messze földön híres cseh halakkal ellátó délcseh halastavak bevételeiből gazdagodó uraság életstílusát az alkalmazott művészet és az életvidám létérzés határozta meg.

A kétes hírű alkímisták, asztrológusok és kora legjobb tudósai által körbevett, művészetpártoló és kissé különc II. Rudolf császár uralkodása idején (1576–1612) a Prágai Vár termei és szobái nem csak érdekességek kabinetjeivé váltak, hanem az európai művészet olyan valódi kincsesládájává is, amellyel csak Velence vagy Milánó vetélkedhetett.

meggazdagodottak (például Albrecht Wallenstein hadvezér) korlátlan gőgösségével, valamint a katolikus egyházzal a hatalomért versengő külföldi nemesség beáramlásával.

A katolikus egyház, különösképpen pedig a jezsuita rend hívó szavára Csehországba jött az akkori Európa művészi eliteje, amely, mint már oly sokszor előtte, a cseh közegben új inspirációra lelt, és a helyi iparosok tapasztalatával és találékonyságával karöltve létrehozta a Santini, Dientzenhofer, Kaňka, Brokoff, Braun vagy Brandl nevek jellemezte cseh barokk egyedülálló formáját.

A nagyvonalú templomok, kolostorok és zarándokhelyek, egész városnegyedek helyén létesült nemesi paloták és kiterjedt ősparkokkal és vadaskertekkel körülvett kedélyes kastélyrezidenciák mellett e patetikus stílus meglepő népi építészeti megnyilvánulásai máig megtalálhatók a lágyan ívelő cseh táj természetes bűvös dinamizmusát fokozó vidéki gazdaságokon, malmokon, plébániákon, kápolnákon, valamint Szűz Mária és Nepomuki Szent János mártír népszerűségében.

Barokk vihar

Az érzelmek drámája, szenvedélyek és lemondás, nagyvonalú gesztusok és a felülről jövő fényáradat és dübörgő orgonaszó előtti alázatos térdre hullások – az egész monumentális barokk kultúra hűen tükrözte a cseh társadalom politikai helyzetét. A Fehérhegyi csatában (Bílá Hora (1620)) II. Ferdinánd katolikus Habsburg császárral szemben veszítő cseh evangélikus nemesség, vagyonának elkobzása, a harmincéves háború és az azt követő nyomasztó rekatolizálási folyamat – mindez szorosan összefonódott a cseh kultúra jeles képviselőinek emigrációjával, az újonnan

1. Orgonakarzat az olomouci Havas Boldogasszony - Szűz Mária templomban

2.,3. Szent Miklós templom a prágai Kisoldalon –K. I. Dientzenhofer építész kiemelkedő alkotása

4. Vranov nad Dyjí – a monumentális kastély a középkori vár átépítéséből jött létre

5. A Jaroměřice nad Rokytnou kastély gyönyörű enteriőrjei tulajdonosaik - bőkezű operamecénások - gazdag társasági életéről tanúskodnak

6.,7. Kuks kastélyában és közvetlen közelében zseniálisan forr szerves egységbe a táj, az épített környezet és a legnagyobb cseh barokk szobrász: M. B. Braun plasztikái

1

3

kiváló zenészekként, oktatókként, karmesterekként és zeneszerzőként befolyásolták az európai zene fejlődését. Mozart barátját és példaképét, Josef Mysliveček (1737–1781) zeneszerzőt Olaszországban Il divino Boemo (az isteni cseh) jelzővel tisztelték meg, Jan Dismas Zelenka (1679–1745) zeneszerzőt gyakran hasonlítják J. S. Bachhoz. A szonáta és a szimfónia mai formája a manheimi udvari cseh zenészerző, Jan Václav Antonín Stamic (1717–1757) hatására alakult ki. A világviszonylatban legközkedveltebb cseh zeneszerzők azonban Bedřich Smetana (1824–1884) és Antonín Dvořák (1841–1904), akinek 9. e-moll (Újvilág) szimfóniája kísérte 1969-ben az űrbe az amerikai Neil Armstrongot – az első embert, aki a Holdra lépett; a modern idők pedig mindinkább értékelik az egyéni Leoš Janáčeket (1854–1928). A cseh zene hagyományosan magas színvonalát minden évben a legkülönbözőbb zenei irányzatok fesztiváljainak tucatjai és koncertjeinek százai viszik tovább. A legtöbbet játszott cseh szerzemény ennek ellenére kétségteljesen Jaromír Vejvoda „Sej, haj Rozi” polkája, eredeti címén „Škoda lásky”.

5

2

A prágaiak értenek engem

Kevés helyen érezte magát Wolfgang Amadeus Mozart olyan boldognak, mint Prágában. Figaro házassága című operája, amelyről a bécsi közönség unottan távozott, 1786 végén Prágában szenzációt keltett. Mozart a következő év januárjában Prágába érkezett, hogy operáját személyesen vezényelhesse, és nem hitt a fülének, amikor azt hallotta, hogy Prága utcáin a járókelők az ő áriáit füttyölnek. Azonos sikert ért el a Prágában szerzett halhatatlan Don Givanni operájával is. A csehek valóban értettek a zenéhez. A 18. században született mondás szerint „Ahány cseh, annyi zenész”. A múltban a zene szerezte az összes művészetek közül a legnagyobb dicsőséget Csehországnak, „Európa konzervatóriumának” is hívták, és az első igazi konzervatórium (Prágában alapították 1811-ben) olyan hírnévre tett szert, hogy számos világhírű művész adta ki magát a diákjának, hogy ezzel is fokozzák saját presztízsüket. A cseh zeneszerzők és előadóművészek

4

1. Az Antonín Dvořák Múzeum Prágában a barokk Amerika villában található
2. A cseh kulturális naptár minden zenei stílus fesztiváljait tartalmazza
3. Antonín Dvořák
4. A Neruda utcai Három hegedűhöz ház is a régi Prága zenei hangulatát idézi
5. A zenei történetek gyakran találkoznak a lenyűgöző szépségű műemlékekkel (kamarazenei koncert a Prágai Várban álló Szent György bazilikában)

1

2

3

Belle epoque

„A modern kor világítótornya“ és a szabadgondolkodó Franciaország szimbóluma – az Eiffel-torony – Prágában egy nála két évvel fiatalabb (1891) és ötször kisebb (60 m) testvérrel rendelkezik – amelye azonban a Petřín domb tetején áll, és így ugyanolyan mámorító kilátást nyújt a történelmi háztetőkre és tornyokra, valamint a látóhatáron fehérülő lakótelepekre. Ő is azon nagy ipari kiállítás alkalmával született, amely demonstrálta, hogy a cseh nemzet az Osztrák-Magyar Monarchián belül három évszázad elteltével új, magabiztos lélegzetet vett.

A századvég a tiszta tudománynak és tudni akarásnak, műszaki újításoknak és női egyenjogúságnak szurkolt. És mivel a szabad lélek egészséges testben lakozik, feltalálták a sportot. A cseh turisták klubja számos saját kezűleg épített kilátótornyból kezdte el felfedezni a haza szépségeit, és feltalálta a turistautak ötletes jelölését (világviszonylatban is unikum, mai hossza országszerte mintegy 40 000 km), a hegyekben gombamód szaporodtak a síelőket vendégül

4

látó hegyi házak. Pardubicében pedig 1874 óta minden ősszel megrendezésre kerül a Nagy cross-country steppelchase, az európai kontinens legnehezebb lóversenye és divatbemutatója. Az emberek az új szecessziós polgárpalotákban rendezett bálakon táncoltak és fürdővárosokba utaztak kikapcsolódni. Az ásványvizek, termálvizek és iszap garantálta kiváló gyógyászati eredmények, valamint a környező természet csodálatosan jótékony nyugodt légköre mellett a fürdővárosok egyben vonzó társasági életet is kínáltak. Az olyan híres cseh fürdővárosok, mint Karlovy Vary, Mariánské Lázně, Františkovy Lázně számos VIP személyiséget fogadtak, és váratlan ismerkedésekből nem volt hiány, miként azt a több mint nyolcvan éves J. W. Goethe és a fiatalka Ulrika von Levetzow szerelmének története is bizonyítja. A korszellemhez elengedhetetlenül hozzátartoztak a dekadens művészek is, a neurózis, hipnózis és hisztéria – amiről bővebben a morvaországi Příbor város szülötte, Sigmund Freud mesélhetne a legtöbbet.

1. Szecessziós hegyi faházait a Beskidek-beli Pustevny-n a morva turisták D. Jurkovič építésszel terveztették meg

2. Vigadó – szecessziós gyöngyszem Prága belvárosában, máig a kulturális és társasági élet központja

3. A Császárfürdő Karlovy Varyban

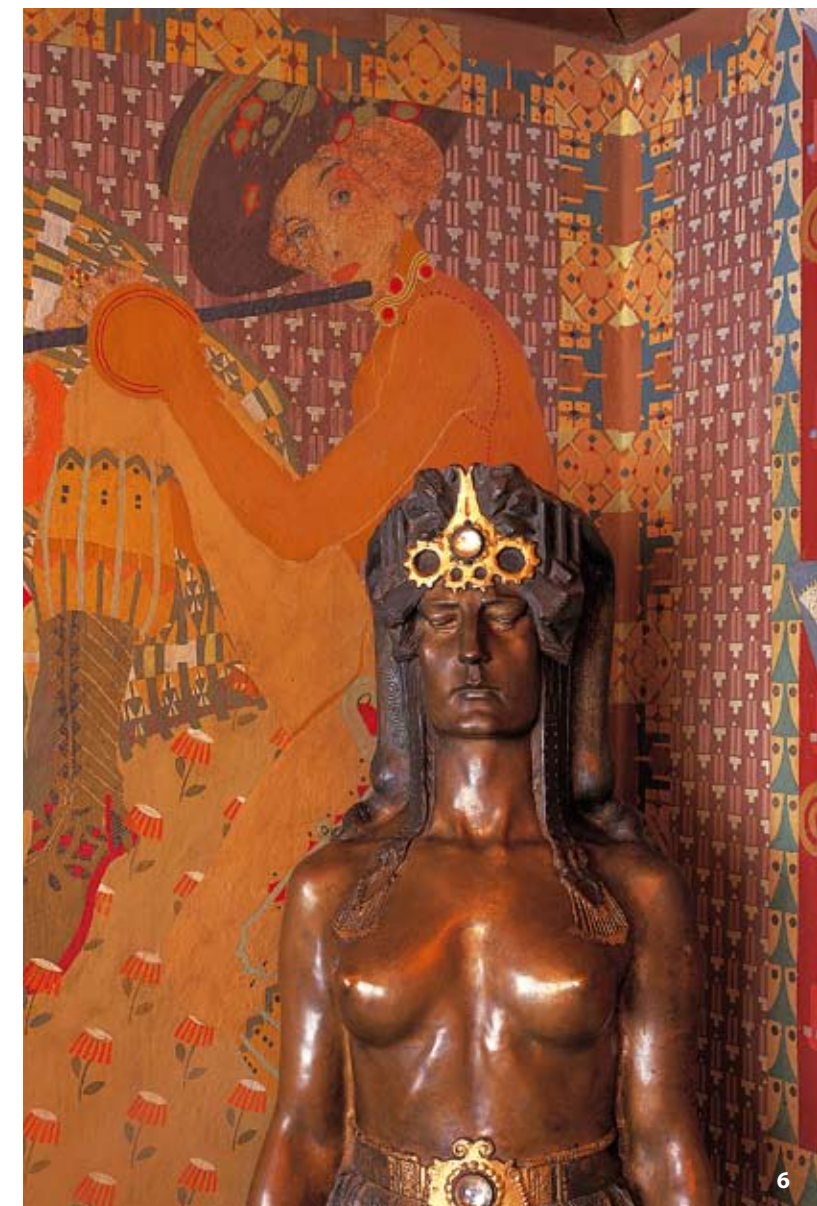
4. A tizenévesek számára megrendezésre kerülő, világviszonylatban is egyedülálló tánc és társasági viselkedés tanfolyamok kezdetei még a 19. században keresendő

5. Elegáns szecessziós vízmű Hradec Královéban, alkotója F. Sander építész

6. J. Kotěra építész és munkatársai tökéletes ízlése határozza meg a prostějovi szecessziós Nemzeti Ház minden terét

5

6

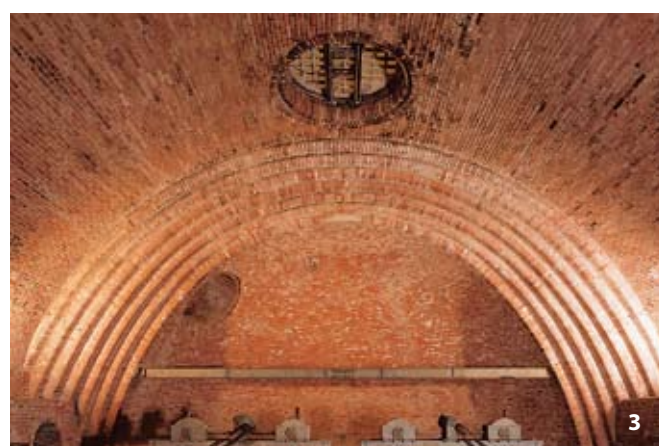

cukorrépa alapú cukorgyártásának (beleértve a kockacukrot is, amelyet az italok kényelmes édesítése érdekében a morvaországi Dačicében találtak ki), a világhírű žateci Saatz komlónak, a sörnek (különösen a világos Pilsner Urquell ászoksörnek, amelyről egy egész sörípust neveztek el), a textilgyáraknak, az üvegyáraknak, a Baťa család által Zlín városában alapított cipőiparnak, a gépipari termékeknek és a Škoda márkájú személyautóknak köszönhetően. Számos neves építész tervezte gyártóüzem, gépgyár és villamos erőmű egyúttal tulajdonosaik reprezentatív névjegykártyát jelentette.

Feketeszén, fehér cukor

Nem csak várak és kastélyok, hanem történelmi malmok, sörgyárak, kohók, mészégetők, vízművek, pályaudvarok, hidak, bányatornyok és gyárak is hozzátartoznak a cseh és morva városok és tájak jellegzetes látványához. Térnyerésük esősorban a 19. század folyamán, majd a 20. század elején látványos, amikor Csehországban összpontosult az Osztrák-Magyar Monarchia összes iparának mintegy 70 %-a. Az ország jelentős nyersanyag-gazdagsága, különösen a gazdag feketeszén, mész és vasérc lelőhelyek, jelentős számú lakosság és Európa talán legsűrűbb vasúti hálózata döntöttek arról, hogy Csehország az egyik legfejlettebb ipari országgá vált. Elsősorban az Észak-Morvaországi Ostrava, valamint a Prága közeli Kladno közeli szénbányáknak és a vas, ill. acélgártásnak,

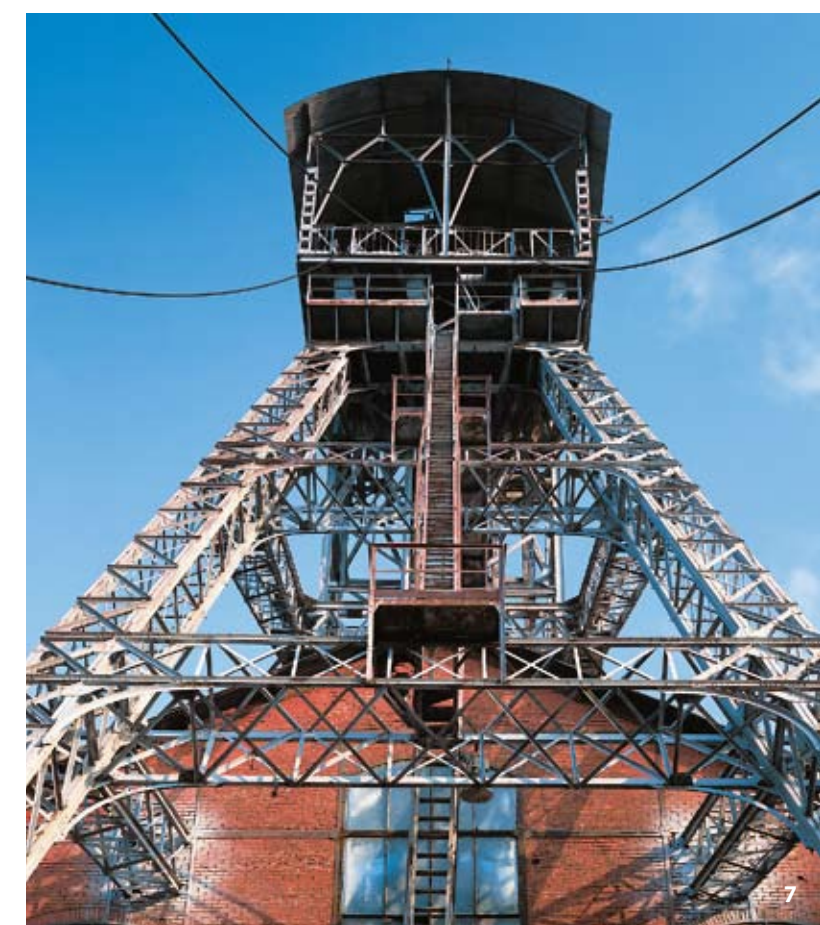
1.,2. Ma is üzemelő vízmű és vízszűrő állomás Prága Podolí nevű városrészében (1929)

3. A 20. század elején épült Prága-Bubeneči szennyvíztisztító állomás ma Ekotechnikai múzeumként üzemel

5. Az egykori Ostrava-Vítkovicei vasmű magas kohót beterveztették az UNESCO Világörökség jegyzékére való felvételre

6. A Pardubicei automatikus malom épületeit a híres cseh építész, J. Gočár tervezte

4.,7. Az egykori Michal kőszénbánya tornya és további egyedülálló berendezései és gépei a látogatókat az Ostrava környéki bányász hagyományokra emlékeztetik

Felemelkedés és bukás

A Csehszlovák Köztársaság első köztársasági elnökét, Tomáš Garrigue Masarykot George Washingtonhoz szokták hasonlítani. Az újonnan létrejött független állam az ekkor már rendkívül ingatag Habsburg birodalom, Ausztria-Magyarország megszűnését eredményező első világháború utolsó napjaiban (1918. október 28.) jött létre a történelmi Csehországból, Morvaországból, Sziléziából, Szlovákiából és Kárpátaljából. Masaryk elnök, a modern szociológia úttörője, valamint a nemzetek együttműködését és személyi szabadságot propagáló humanista filozófus az ún. első köztársaság szimbólumává vált. Csupán húsz évig, a Müncheni döntésig (1938) tartott, ám a háború utáni szocialista fejlődés által sújtott generációk, mint példásan demokratikus, rendezett, jól működő országra emlékeztek rá. A nemzeti szabadság elszerzését követő első eufóriát a harmincas években a globális

gazdasági válság és a fasiszta veszély fokozódása váltotta fel. Bár Csehszlovákia elszántan készült a német veszéllyel szembeni ellenállásra, és határát egyedülálló erőrendszerrel szerelte fel, Hitler őrült ötleteinek egyik első áldozatává vált. „Cseh-Morva Protektorátusként” ugyan nem vett részt aktívan a háborúban, megélte azonban annak minden kegyetlenségét: a nácik által 1942-ben kiirtott és porig rombolt Lidice és Ležáky falvak helyét mindörökké véres heg jelzi.

1. A Fekete Istenanya ház az eredeti cseh építészeti kubizmus kitűnő példája (J. Gočár)
2. Jana Zrzavý festő Kleopátra c. festménye, valamint számos további kiváló modern cseh műalkotás látható a Prágai Nemzeti Galériában
3. A lidicei áldozatok kegyeleti emlékműve
4. A Mladá Boleslavi híres Škoda autógyár későbbi mérnökei és formatervezői 1926 óta J. Kroha építész új ipari szakiskolájában tanultak
- 5., 6. A Hradec Královéi múzeum épületét és belső berendezéseinek többségét a modern cseh építészet alapítója, J. Kotěra tervezte

Családi ezüst

A legszembetűnőbb változás, amit mindenki észrevesz, aki ismerte az 1989 előtti szocialista Csehszlovákiát, az utcák és az emberi lelkek sokszínűsége. A sok évtizedes kommunista uralom miatt kedvtelen, rosszkedvű lakosokkal teli szürke, szomorú ország mintha Csipkerózsika-álmából ébredt volna fel: felegyenesedik, kitekint a világba, és szívósan igyekszik bepótolni mindazt, amiről lemaradt.

Az ún. keleti blokkba Csehszlovákia röviddel a második világháború után tagozódott be. A háború végén az ország területének túlnyomó részét a szövetségi megállapodások alapján a szovjet hadsereg szabadította fel; a kommunista eszmék pedig tökéletesen illeszkedtek a háború utáni lelkes építő időszakba. Az 1948-as választásokat követően a háború előtti mintaértékű demokratikus köztársaság szocialista irányzatot vett. Az első évek politikai pereit, a kivégzéseket és az uránbányákban végzett kényszermunkát a hatvanas évek reformszellemisége váltotta fel, amely 1968-ban a Varsói Szerződés öt tagállama hadseregének inváziója által elfojtott ún. „prágai tavaszba”, majd a cenzúra és titkosrendőrség kísérte azt követő ún. „normalizációs” húszéves periódusba torkollott. A szocialista

Csehszlovákia szívesen büszkélkedett a „családi ezüstrrel”, amelyet azonban a kapitalista ösöktől örökölt: továbbra is exportálta a kiváló sört és komlót, kristályt és csiszolt üveget vagy Petrof zongorákat, akárcsak a szenet és acélt, Zetor traktorokat, Tatra és Škoda autókat, mozdonyokat, villamosokat és fegyvereket. Még mielőtt az országban teljesen eluralkodott volna a fellengős szocreál, az építészetben és a művészetekben leváltotta azt az EXPO világkiállításokon elért siker (Brüsszel 1958 az egyedülálló Laterna Magika audiovizuális projekttel, Montreal 1967 a híres Kinoautomattal), és az uniform panellakótelepek mellett olyan épületek is felépülhettek, mint a Ještěd hegyre épített tévéadó, amelye elnyerte a rendkívül értékes nemzetközi Perret-díjat. Azok mellett, akik azért alkottak, hogy a rezsim kedvében járjanak, megalkuvást nem ismerő munka jellemezte Jaroslav Seifertet, az 1984-ben irodalmi Nobel-díjjal is kitüntetett költőt, vagy Václav Havel drámaíróját. Ma már a tehetséges cseheknek szerencsére nem kell ahhoz, hogy szabadon fejezhessék ki magukat, kivándorolniuk, mint ahogyan Milan Kundera író tette 1975-ben. Ma is nagy szeretettel fogadják őket a nagyvilágban – például a jégkorongozó Jaromír Jágrt és Dominik Hašeket, a labdarúgó Pavel Nedvědet vagy Kateřina Neumannová sízőt – ám hazájuk továbbra is Csehország marad.

1. A Brünni nagyvásárterület a funkcionalista építészeti egyedülálló kiállítási komplexuma.
2. A pilzeni Škoda gyár hírnevét mozdonyok, gépkocsik, villamosok, repülők és hajók gyártásával szerezte.
3. A Žatec város közelében termelt, és az egész világba exportált illatos, zamatos komló garantálja a sör kiváló ízét és illatát.
4. Az Aero repülőgép gyár 1929-ben termékkínálatát "nagy utak kis járművével" bővítette ki.
5. A Táncoló ház a prágai rakparton - világviszonylatban is kivételes ház-szobor Frank O. Gehry és V. Milunić építészekétől (1995).

A Liberec melletti Ještěd hegy a cseh múlt történetét a modern technológiák, kiváló építészeti és gyönyörű természet összekapcsolásával zárja le. K. Hubáček építész műve, a hegyvidéki szállodát is magába foglaló tévétorony már a 21. század kihívásaira válaszol. Táj-épület kategóriában elnyerte a presztízs értékű európai August Perret építészeti díjat

A hivatalos minősített szálláshelyek jelzése

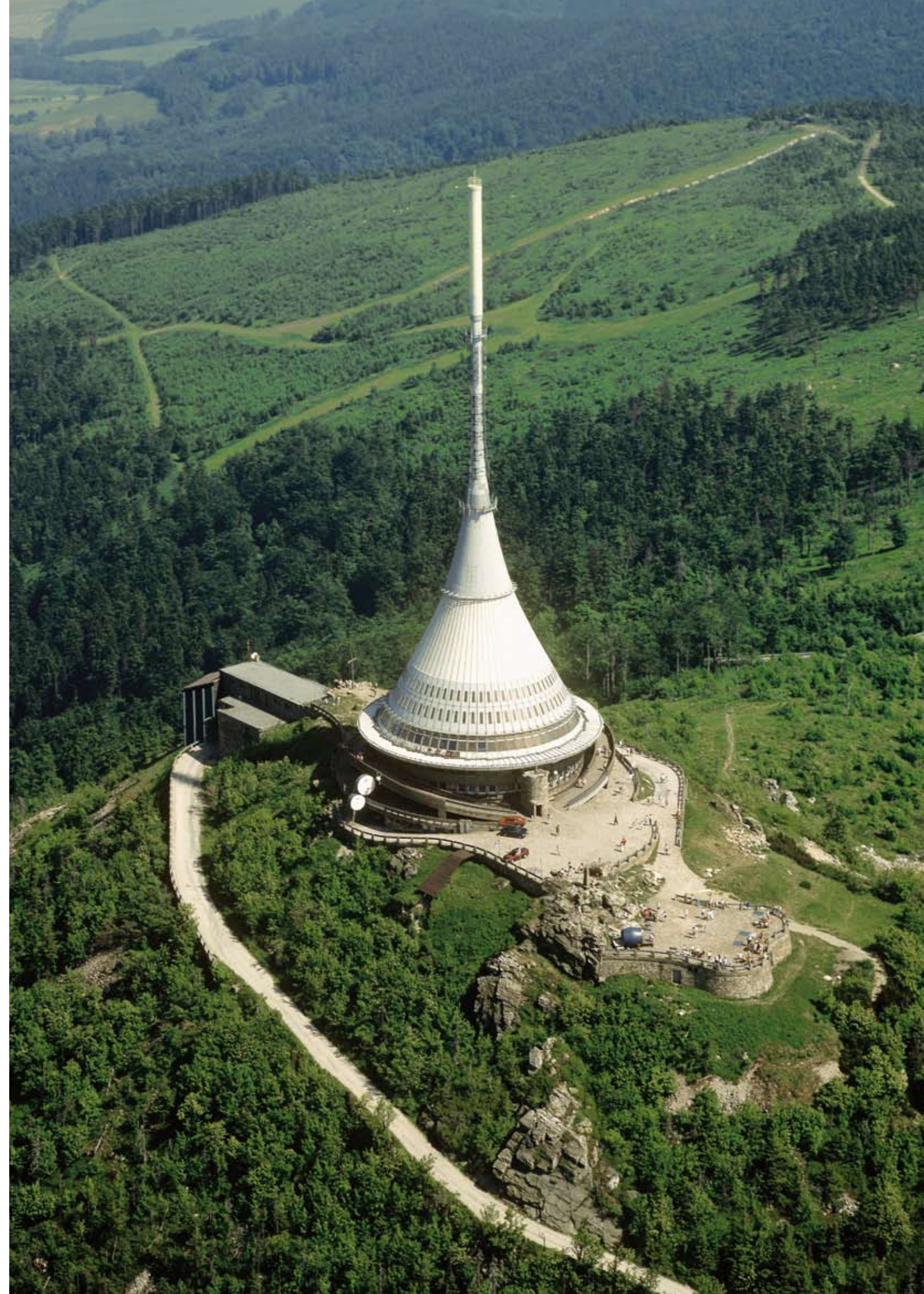

A hivatalos információs központok jelzése

A CzechTourism részére kiadta a Sign-Print pro
Prága 2008

Szöveg: © Yvonna Fričová
Fordítás: © Mgr. Endre Szabó
Fényképe: © CzechTourism, Karel Cudlín, Pavel Frič, Dan Friedlaender & Sr.,
Jaroslav Jeřábek, Miroslav Krob & Jr., Karel Neubert, Libor Sváček, Jiří Všecká,
Vydavatelství MCU s.r.o., Archiv Posázaví o.p.s.
Nyomda: Print Design & Production

A Cseh Köztársaság hivatalos prezentációja
www.czechtourism.com

Gazdag történelem

CzechTourism
Vinohradská 46
120 41 Praha 2
info@czechtourism.cz

